

Den 19. Jan. 1910 døde Gehejmeregjeringsraad August Meitzen, 87 Aar gammel. Han havde beklædt høje administrative Stillinger i Preussen og været en virksom statistisk og landøkonomisk Forfatter; for Historien fik han især Betydning ved sin store Bog: *Siedelung und Agrarwesen der Westgermanen u. Ostgermanen, der Kelten, Römer, Finnen u. Slawen* (3 Bd. og 1 Atlas, 1895). Det omfattende Værk med dets mange Kort angiver ved sin Titel, hvad der var Hovedmaalet for Meitzens Studier, som han ogsaa forfulgte i mange andre Arbejder. Især paa Grundlag af hvad der vidstes om Bebyggelsens Karakter og Jordfordelingen i senere Tider og med Benyttelse af ældre og yngre Kort søgte han at drage Slutninger om Indvandringen i Landene, Overgangen fra Nomadevæsen til Agerbrug, Fordelingen af Jorden, Ejendomsrettens og Arverettens Historie og Landsbyfællesskabet. Om man end ikke har kunnet blive staaende ved alle Meitzens Resultater, har Værket dog givet et betydningsfuldt Tilskud til Belysningen af de ældste Samfund.

Joh. Stp.

Ved Albert Vandals Død 1. Septbr. 1910 har vor Tids franske Historieskrivning mistet en af sine rigest begavede Mænd. Han var født 1853, udgav i 80'erne forskellige Skrifter vedrørende Frankrigs diplomatiske Historie i det 18. Aarh. og særlig dets Forhold til Orienten, var Medlem af Akademiet og sin Lærer og Ven Albert Sorels højtskattede Efterfølger som Professor i Historie ved École des sciences politiques. Men hvad der vil bære hans Navn til Eftertiden er hans to Hovedværker, det tre Binds *Napoléon et Alexandre Ier* (1891—97) og det to Binds *L'avénement de Bonaparte* (1902—07).

Der kan gøres Indvendinger mod begge disse Værker. I det første er Kildedokumentationen noget overfladisk, og man møder ofte Slutninger, der næppe er tilstrækkeligt begrundede. Paa forskellig Maade ægger det ogsaa til Modsigelse. Hans Syn paa Napoleons Politik bunder i den ogsaa hos andre Forfattere forekommende Tro paa, at den væsenligst var bestemt ved Tanken om at knuse England for derefter at vinde Freden, og at hans øvrige Erobringsplaner kun var som

Refleksideer, satte i Bevægelse ud fra dette Centrum. Han ser her næppe rigtigt. Og meget maa revolttere i En mod hans Beundring for Nutidens Alliance mellem det fri Frankrig og Zardømmets Rusland, en Beundring, der sikkert har medvirket til at drage ham netop til Studier over Tilsitalliancen og dens triste Skæbne. Det andet Værk gør for Forskningens Vedkommende et fastere Indtryk. Men det skræmmer noget tilbage ved Fordelingen af Skygge og Lys, ved de mørke Farver, hvormed det revolutionære Frankrigs Udløb i Direktortietiden er malt, den levende, næsten ubegrænsede Sympati, der omgiver Bonapartes March mod Magten.

Men hvor omfattende er ikke det Studium, der er indlagt i disse Værker, og hvilket glimrende Talent lyser ikke ud af dem! Vandal er i dem begge først og fremmest den udmærkede Skildrer af Mennesker, Situationer og Begivenheder. Han ejer den store Evne til at se og male. Alt er lyslevende i hans Skildring; Sætninger taarner sig op ved Sætninger med Rigdom paa Farver, kraftige og nuancerede. Ud af dem mærkes den fine Tænkning, den skarpe Psykologi, den sikre Traadslyngning. Og til sine Tider fortætter Maleriet sig til sammentrængte, rammende Billeder.

Hvad der har tiltrukket Vandal ved Værket om Napoleon og Aleksander er — bortset fra det allerede nævnte politiske Motiv — øjensynligt i første Række Modsætningen mellem de to Mænd. Bogen, der spænder fra Tilsit til Overgangen over Niemen, handler om hvorledes de et Øjeblik mødtes, hvorledes de saa lidt efter lidt fjernedes fra hinanden, indtil de stod som Modstandere paa Liv og Død. *Napoléon, c'est l'action, Alexandre, c'est le rêve.* De kunde finde hinanden i fælles Fjendskab mod England, men de maatte skilles. Og dog forsér Vandal sig ikke paa deres Karakterers Betydning; han lodder videre; Napoleons Skæbne blev den Refleks af hans Politik, som hedder Uretten mod Spanien, Aleksanders blev den Brøde, som hans Bedstemoder havde begaaet mod Polen; Angsten for Napoleons Planer med Hensyn til dette Land var Hovedmotivet til hans Brud med Kejseren. Hvad der har tiltrukket ham ved hans andet Værk er mere enkelt.

Det er hans Beundring for Napoleon, der opretholdt Revolutionens store Princip om den borgerlige Lighed, fortsatte og udødeliggjorde dens store Kamp for Frankrigs Grænser og Navn og samtidigt bragte Orden i den store Kaos. Mesterlig er Skildringen af baade Baggrunden for hans Optræden og af Udviklingsstadierne i hans Folkekærlighed og hans Indflydelse, den som først vinder det urokkelige Grundlag ved Marengo, fremragende er Skildringen af Konsularforfatningen, Konkordatets Tilblivelse og de første store Reformers. Vandals Talent, i det første Værk helliget til Psykologi og Diplomati, har vokset sig frodigere og bredere i Arbejdet om Bonaparte, og tvinger til Beundring, selv hvor hans Bedømmelse kan forekomme for stærkt paavirket af bonapartistiske Traditioner fra hans Opdragelse og Ungdom.

J. A. F.

Forfatterinden Christine Reimer har i *Nordfynsk Bondeliv i Mands Minde I.* (Odense, 1910) taget sig det nyttige arbejde på at skildre det gammeldags bondeliv på hendes hjemegn, Skovby herred i Nordfyn. Hun medbringer adskillige gode betingelser for at løse denne opgave: en varm interesse for og føling med de svundne tiders kulturliv med dets ejendommelige hygge og husflid; en betydelig ævne til at opfatte de forskellige typer og gengive deres liv og færden, og en stærk trang til stadig at sammenligne fortid og nutid og karakterisere forskellen mellem dem. Særlig de gammeldags flittige husmødre og al deres mangfoldige huslige dont skildrer hun med forstaaelsens sympati. Men man kunde nok have ønsket en lidt bestemtere stedfæstelse og kildeangivelse ved de enkelte småtræk der fortælles, og stoffet kunde nok have været lidt bedre sigtet og ordnet. Imidlertid er der så mange gode iagttagelser og velskrevne karakteristikker i bogen, at man må ønske forfatterinden held til at fortsætte sit arbejde på dette område. Bogen fremtræder som første bind af en samling „Fynske Folkeminder“, og man tør altsaa gøre sig håb om en fortsættelse, bl. a. omhandlende familieliv og familiegilder, bylaget o. s. fr. De danske øer har jo hidtil været lidt stifmoderlig behandlede i retning af indsamling og